

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 12— K

pol leta . . . 6— " "

četrt leta . . . 3— " "

posamezna številka po 30 vin.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 50 vin.

. . . dvakrat . . . 40 "

. . . trikrat . . . 30 "

za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 20 vin.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Izdanje brošure »Načrt preustrojitve šolstva in narodne vzgoje«, ki smo jo priložili zadnji številki, nam je provzročilo stroške, ki daleč presežajo proračun in materialno moč našega lista. Skrbeti moramo, da se pomaknemo nazaj v normalni tir. V ta namen skrčimo izdanje »Učit. Tovariša« v toliko, da izide 11. štev. danes teden, skupno 12. in 13. štev. pa razpošljemo dne 28. t. m., torej po 14 dnevnem presledku. Toliko v znanje vsem, da se izognemo eventualnim reklamacijam. To obvestilo naj služi v ravnanje onim, ki hočejo nujne zadeve pravočasno objaviti v listu. K načrtu šolskega zakona.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani,

r. z. z. o. z.

Vabilo

na

XVI. redni občni zbor,

ki bo

dne 25. marca 1919 ob 10. uri dopoldne v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.*)

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega sveta o združnem poslovanju.
2. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1918.
3. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.
4. Predlog upravnega sveta o razdelitvi čistega dobička.
5. Volitev v upravni svet.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

*) Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se skliče s tem pol ure pozneje drugi občni zbor v istem prostoru in z istim dnevnim redom, ki je po § 31. združnih pravil sklepčen ob vsakem številu združnikov.

K načrtu šolskega zakona.

V načrtu šolskega zakona, ki v brošuri »Načrt preustrojitve šolstva in narodne vzgoje« — priloženi zadnji številki našega lista — obsega strani 30 do 59, je treba izvesti nastopne dostavke, oziroma korekture:

K § 4. (stran 31.) končni dostavek: Metoda pri pouku je prosta, a vedno v soglasju z novjšimi metodiškimi znanstvenimi pridobitvami.

K § 8. (stran 32.) dostavek k prvemu odstavku: Učna snov se bolj pogloblja v kakovosti, nego se razteza po obsegu.

K § 10. (stran 33.) dostavek k prvemu odstavku: . . . učni načrti, a v nobenem šolskem letu se ne sme z neobveznimi predmeti vred poučevati nad 24 ur.

Koncem istega § nov odstavek: Kjer je le mogoče, naj se uvede nerazdeljen dopoldanski pouk.

K § 13. (stran 34.) dostavek: . . . za dobo 3 let. Imeti mora najmanj 10 službenih let.

K § 16. (str. 35.) dostavek k zadnjemu odstavku: . . . za dobo 3 let. Imeti mora najmanj 10 službenih let.

K § 26. (stran 39.) v zadnjem odstavku pride med besedo mlajše in med besedo učne beseda samske, torej: . . . mlajše samske učne osebe . . .

K § 52. (ne 25.; stran 48.): Izobraževališča (namesto izobraževališče).

K § 53. (ne 52.! ista stran): Prva vrsta se mora glasiti pravilno: Izobrazba učiteljskih oseb se vrši ločeno . . .

Te popravke naj vsakdo sam izvrši v brošuri na robu.

O učnih načrtih za štirirazredno meščansko šolo kot tip narodne višje šole (spodnje srednje šole).

II.

UČNI NAČRT ZA POUK V PRIRODOSLOVJU.

Sestavila dr. Tomaz Romih in Maks Hočevar.

Učni smoter.

Znanje najvažnejših prirodoslovnih in kemičnih pojavov na podlagi opazovanja, izkušnje in poizkusa s posebnim ozirom na njih praktično uporabo.

Prvi razred.
(Dve tedenski uri.)

Občna svojstva teles: Prostornost in neprodornost, luknjičavost, mehanična deljivost, zveznost, sprijemnost.

Kapljivo tekoča telesa: Znaki kapljivo tekočih teles. Prevajanje tlaka v tekočinah. Gladina, Hidrostatični tlak. Občujoče posode. Lasovitost.

Plini: Znak plinov. Tehtanje zraka. Tlakomer. Natega.

Težnost: Smer zemeljske težnosti. Teža, enota teže. Specifična teža in relativna gostota. Gibanje in njegovi znaki. Sila; njeno prijemališče, smer in količina. Enakomerno gibanje. Predočevanje sil s pomočjo dajic.

Toplota: Občutek toplote, temperatura, izprememba vsebine teles zaradi toplote, termoskop, termometer. Množina toplote, specifična toplota. Pretvorba skupnosti, zgoščevanje hlapov in par, prekapanje. Prevajanje toplote, osnovni poizkusi o žarenju toplote. Izvori toplote. Vrednost raznih goril.

Vetrovi.

Zračna vlažnost; rosa, megla, dež. Magnetizem: Prirodni in umetni magneti, magnetne igle, vzajemno delovanje magnetnih polov. Magnetenje po razdelitvi in z drgnjenjem. Zemeljski magnetizem. Magnetni odklon in naklon (ponovitev sem spadajočih astronomskih pojmov.) Busola.

Elektrika: Elektrizovanje z drgnjenjem in po podelitvi. Elektrovodi. Pozitivna in negativna elektrika. Elektroskop. Kje se elektrika razprostira. Delovanje elektrike na oseh. Elektrizovanje po razdelitvi. Najvažnejše priprave za zbujanje in nabitje elektrike. Blisk in grom. Streljavi.

Zvok: Izvor zvoka in kako se širi; hitrost zvoka, vrste zvokov.

Svetloba: Izvori svetlobe in kako se svetloba širi. Hitrost svetlobe. Senca, lunine izpremembe, mrki, temna sobica.

Drugi razred.
(Dve tedenski uri.)

Najvažnejše skupine iz neorganske kemije s posebnim ozirom na praktično uporabo.

Galvanski členi, galvanski tok, galvanska baterija. Toplotni in svetlobni učinki galvanskega toka. Elektroliza. Galvanoplastika. Magnetni učinki galvanskega toka. Morsejev brzojav. Vztrajnost. Sestavljanje in razstavljanje gibanj in sil.

Težišče. Položaj teles; stalnost položaja teles. Vzvod. Tehtnice. Skripec. Vreteno. Delo sil. Ovire gibanja. Arhimedov zakon. Določevanje specifične teže z opazovanjem vzgona.

Plavanje. Gostomeri z lestvico. Navadna sesalka. Tlakovna sesalka. Vozna brizgalnica. Zračne sesalke. Zrakoplav.

Jakost in višina tonov; lestvica tonov. Zveneče strune, palice in plošče. Glasbene vilice, piščali. Jakost zvoka. Rezonanca (sozvočenje). Odboj zvoka, jek, odmev.

Jakost in odboj svetlobe. Ravna in kroglasta zrcala. Lom svetlobe. Prehod svetlobe skozi plošče in prizme. Razkroj svetlobe v njene sestavine. Mavrica.

Tretji razred.
(Dve tedenski uri.)

Najvažnejše skupine iz organske kemije s posebnim ozirom na praktično uporabo.

Magnetni in električni navod. Dimanov stroj. Elektromotor. Telefon. Mikrofoni.

Strmina. Klin. Vijak. Vrste gibanja. Prosti pad. Nihalo. Navpični met kvišku, vodoravni in poševni met. Centrifugalna in centripetalna sila. Udar trdnih teles.

Napetost hlapov in par. Parni stroj. Manometer. Mariottov zakon. Cloveško glasilno. Uho.

Optične leče in po teh nastale slike. Fotografična kamera. Oko in vid; akomodacija, očala, vidni kot, lupa, mikroskop. Stereoskop. Skioptikon. Daljnogledi.

Ponovitev osnovnih pojmov iz astronomije. Prva orientacija na zvezdnatem nebu. Mesec in njegovo gibanje. Gibanje solca na zvezdnatem nebu.

Četrti razred.
(Dve tedenski uri.)

Ponovitev in poglobitev vse že obravnavane snovi s posebnim ozirom na enostavne stroje, gibanja in sile, izpopolnjeno z enostavnimi računi iz vseh delov obravnavane stvarine.

Pojm mehanične energije. Izprememba mehanične energije v toploto. Eksplozivni motorji. Sklepna ponovitev astronomičnih pojavov in njih razlaga po Kopernikovem sistemu.

Pripombe.

V prirodoslovnem pouku naj si učenci pridobijo le pozitivnega znanja, temveč naj se nauče tudi pravilno rabiti svoje čute, da bodo natanko opazovali prirodne pojave in na podlagi lastnih opazovanj določili pravilne sklepe.

Kadarkoli mogoče, naj tvori izhodišče za dotično obravnavo prirodni pojav, lastna izkušnja učencev ali poizkus.

Poizkus bodi enostaven, prepričevalen in izvršen tako, da ga lahko opazujejo vsi učenci.

Izogibati se je zlasti poizkusov, ki se le redkokdaj posrečijo, in takih, ki služijo bolj v zabavo nego v pouk. Poizkusi na tej stopnji naj imajo praviloma le kvalitativni značaj.

Pri poizkusih naj po zmožnosti sodelujejo tudi učenci.

HREN:

Preustrojitev šolskih knjižnic.

Bivša avstrijska država je bolehalo na mnogih boleznih. Ena izmed najhujših je bil njen birokratizem. Nihče ne more trditi, da bi se ne bile v njej porajale zdrave, moči in življenja polne ideje. Često se je poprijela teh idej. A ko so prišle v njene

roke — so postale mrtve. Birokratizem jih je dobil v roke ter jih zabarikadiral s predpisi in naredbami. Že v zibelki jim je dal težke okove, da niso mogle rasti in se razvijati, ampak so hirale in životarile kot nestvori in potvore.

To smo občutili v vseh panogah javnega življenja, najbolj pa pri šolstvu. Oglejmo si za danes šolske knjižnice!

Šolske knjižnice imajo namen zbujati mladini veselje do čitanja, širiti obzorje in blažiti srce. Kaj bi se bilo lahko doseglo z njimi, ko bi zdrava ideja ne bila prišla v roke okostenelim birokratom! Široke plasti ljudstva bi danes zavemale drugačno stopnjo splošne naobrazbe, nego jo zavzemajo sedaj. Knjiga bi se priljubila otroku in bi ga spremljala vse življenje kot dobra prijateljica in svetovalka, mu bistrila um in blažila srce. Saj ne more nihče tajiti, da ima zlasti naša mladina posebno veselje do čitanja knjig. Samo eno je potrebno! Mladini je treba dati pravega čtiva, niti primerne. Samo voditi jo je treba prve čase; vse drugo stori potem naravni nagon njene vedoželjnosti.

V odredbah so bila kaj lepa navodila glede šolskih knjižnic. Vsaka šola bi si jih morala nabaviti, in učitelj bi moral knjige cenzurirati in sortirati po stopnjah. Knjige pa plačajo krajni šolski sveti. — Koliko smisla so imeli krajni šolski sveti za te stvari v splošnem, o tem bi lahko zapel marsikak tovariš žalostno pesem iz lastne izkušnje. Saj se je obravnavalo to važno vprašanje v naših prejšnjih razdrapanih strankarskih razmerah tudi s strankarsko političnega stališča. Učitelj je bil, recimo, za »Zvonček«, župnik pa za »Vrtec«. In tako je prišlo, da ni dobila šol. knjižnica ne enega, ne drugega. Nadzorniki so bili zadovoljni, da so zvedeli ob nadzorovanju število zvezkov knjižnice. Kakšna pa je knjižnica in kako se uporablja, za to niso imeli nikdar časa. Ali je potem čudno, da je še učitelj izgubil veselje do šolske knjižnice, ki mu je postala zaradi takih razmer tako važna institucija — pravzaprav naloga? In koliko je šol pri nas, kjer so delovale šolske knjižnice? O tem bi vedeli mnogo povedati pisatelji in založniki knjižic za mladino.

Za mladino je bilo vse dobro, in boljši pisatelji se sploh niso pečali s to vrsto leposlovja. Le par častnih izjem se je pojavilo v novejšem času. In uprav mladina bi trebala najboljših moči na tem polju. Pisati za mladino naj bi bila pisatelju važna naloga, ne pa deveta brigada.

Sedaj stavimo temelje sami svoji narodni šoli, ki naj bo trdna podlaga vsemu našemu nadaljnjemu razvoju. Ne pozabimo pri tem naših šolskih knjižnic! Preustrojimo jih tako, da bodo rodile našemu narodu tisti sad, ki ga lahko rode. V ta namen priobčujem nekoliko nasvetov, na katere me je opozoril neki tovariš.

1) Osnuje naj se sorazmerno iz obeh učiteljskih organizacij stalen odbor za mladinsko književnost. Ta odbor ima nalogo, da pregleda vsako delo, ki je namenjeno, da izide kot posebna knjižica za mladino, v rokopisu.

2) Morda bi bilo najbolje, da obdržimo tri stopnje: nižjo, srednjo in višnjo stopnjo. Odbor bi rokopise odobril in obenem določil primerno stopnjo.

3) Vsaka šola dobi brezplačno toliko izvodov, kolikor ima razredov. Poudarjan besedo brezplačno, ker s tem odpade tisto prerekanje pri krajnih šolskih svetih.

4) Obe organizaciji naj skupno izposlujeta na vladi, da krije tiskarske in druge stroške iz posebnega fonda, ki se ga v ta namen ustanovi po državi.

5) Pisateljem mladinskih knjižic naj se izplača iz istega zaklada primeren honorar, ki pa ne sme biti nižji od onih, ki jih plačujejo »Slovenska Matica« ali pa naša mesečnika »Zvon« in »Dom in Svet.«

6) Višji šolski svet naj zahteva od okrajnih šolskih nadzornikov, da vestno nadzirajo poslovanje šolskih knjižnic in podajo vsako leto resničen pregled o njihovi uporabi v vsem okraju.

Na ta način bi se ustanovile najlaže šolske knjižnice, ki bi odgovarjale svojemu namenu. Tudi bi ne bilo nobenega rizika za založnika, t. j. vlado, ker ve natančno, koliko izvodov je treba tiskati. Se daj se pa vse vrši na slepo, in založnik ima često pri takih podjetjih izgubo — le redko pa — dobiček. Ako primerno honoriramo pisatelja in ilustratorja mladinskih knjižic, se ni bati, da bi nam manjkalo ne enih, ne drugih.

Kdor ima še kakšne druge nasvete iz svoje lastne izkušnje, naj se oglasi. Ureditve tega vprašanja ne smemo odlagati. Zdaj morda še gre, pozneje — kdo vé.

IVAN MICHLER:

Nekaj o telesni vzgoji mladine.

Ko prebiram naše politiške, kakor tudi znanstvene in strokovne časopise, povsod in v slehernem naletim na članek, ki se v njem razpravlja o raznih reformah na tem ali onem polju, samo za reformo telesne vzgoje naše mladine se skoro nihče ne zmeni.

In vendar se tudi ta stran narodove vzgoje ne sme zanemariti. Kaj pomaga državi, če ima duševno visoko naobražene prebivalce, če so pa telesno pohabljeni, slabega zdravja ali bolehn.

Le telesno zdravi starši lahko rode zdrave otroke, medtem ko so potomci bolnih staršev z največjo gotovostjo telesno manjvredni — slabiči? Primerov za to ima življenje nebroj. Tako n. pr. izumrjejo cele rodovine, ki so socialno visoko naobražene. Vzrok temu je popolno zanemarjanje telesa že od mladosti ali pa podednost.

Gotovo je, da se vsi ljudje telesno ne morejo enakovredno razviti. Vzrok tiči v tem, da se kakor duševnemu razvoju tudi telesnemu stavijo nasproti razne zapreke, ki jih časih sploh ni mogoče premestiti. Tako n. pr. igrajo veliko vlogo podednost, prirojene telesne hibe ali tuberkuloza.

Smer telesnemu razvoju posameznika je dana v družini, iz katere izhaja. Dostikrat se prigodi, da se lastnosti pradedov pokažejo na tem ali onem potomcu, ravnotako je pa tudi mogoče, da se telesne hibe, ki so družini v navadi — torej podedovane — pri kakem potomcu sploh ne pojavijo. Velikega vpliva na telesni razvoj posameznika je tudi podnebje in okolica, ki v njej prebiva.

Svetovna vojna je telesu našega naroda prizadela nebroj težkih ran, katerih posledice se bodo pojavljale še pri poznejših rodovih. Koliko je mož in mladencev, ki so se vrnili domov z boleznijo v telesu! Ne mislim pri tem ravno na spolne bolezni, ki so bile žalibog tudi med našim vojaštvom tako hudo razširjene. V poštev prihajajo tu tudi druge bolezni, kakor živčne bolezni, tuberkuloza itd.

In kakšna je naša mladina, ki leta in leta ni imela ne duševne ne telesne vzgoje! Zanemarjena, podivjana, telesno zaostala, s kaljo boleznih pohaja po gostilnicah, kavarnah, kinematografih in drugih nočnih zabaviščih. Čut za naravo, lepoto, umetnost, red in družabnost je pri njih izumrl.

Treba je torej energičnega in sistematičnega dela na polju telesne vzgoje, če se hoče vsaj malenkost onega popraviti, kar je zadala vojna telesu posameznika. Kakor drugje, tako naj bi tudi tu dajali odrasli zgled mladini. Država naj prisloži na pomoč s tem, da gmotno podpira sokolska in športna društva, da jih pomaga ustanavljati in da otvori na visokih šolah dveletne tečaje za izobrazbo učiteljev telovadne vzgoje.

Koliko pa imamo danes strokovno naobraženih učiteljev telesne vzgoje? Njih število je jako majhno. Končno se ne zadostuje, če zna kdo dobro telovaditi, da je potem tudi že zmogel mladino telesno vzgajati. Saj smoter telovadbe ni doseči višek telovadne umetnosti. V tem slučaju bi zadostoval pouku telesne vzgoje lahko vsak dober telovadec.

Smoter telovadbe na šolah naj ne bo torej gojiti telovadbo kot umetnost; predvsem naj stoji vedno pred očmi telesna vzgoja mladine. Potemtakem mora biti smoter telovadbe na ljudskih, meščanskih in srednjih šolah sledeči:

Vsestranski in harmonični razvoj telesa; ohranitev in ureditev zdravja; privaditi mladino na neprislusno in lepo držanje telesa; vzgojiti jo k naravnim kretnjam; razviti telesno moč in spretnost, gibčnost; bistrirati čutila; krepiti pogum,

premišljenost, vztrajnost, čut za red in družabnost; zbuditi ljubezen do narode in stalno zanimanje za telesne vaje; otroci naj na lastnem telesu spoznajo vrednost telesnih vaj in prostega gibanja na zraku.

Da bo pa ta obsežni smoter vsaj deloma dosegljiv, je potreba obširne reforme učnega načrta telovadnega pouka na ljudskih, meščanskih in srednjih šolah, kakor tudi na obrtnih in strokovnih. Enako nastane tudi potreba po pomnožitvi števila primerno naobraženih vzgojiteljev.

Pouk telovadbe naj bi bil na vseh šolah sploh (izvzete naj bi bile samo visoke šole) za dečke in deklice obvezen predmet. Oproščeni obveznosti naj bodo samo oni, ki se izkažejo z zdravniškim izpričevalom.

Telovadba naj bi se v šolah več ne podrejala drugim predmetom, ampak naj bo enakovredna duševni vzgoji mladine.

Število ur telovadnega pouka naj se poveča v toliko, da bi imeli učenci priliko vsaj vsak dan po eno uro se telesno urediti.

V kolikor dopuščajo vremenske razmere, naj se goji telovadba pod milim nebom. Torej vun iz zatohle telovadnice!

V učni načrt naj se sprejmejo po možnostih in okolščinah poleg prostih in redovnih vaj, vaj z orodjem in na orodju tudi mladinske igre, plavanje, lahka turistiak, peš potovanja, drsanje, sanjkanje in smučkanje.

Le s tako razširjenim učnim načrtom pripravimo mladino v skoro stalni stik s naravo, jo odvrčamo od slabih potov, pohajkovanja in ponočevanja, skrbimo za vsestranski in harmonični razvoj telesa, krepimo in utrjujemo nje zdravje, jo vzgajamo k naravnim kretnjam, k lepemu držanju telesa, k samozavesti in samostojnosti, bistrimo vsa čutila, krepimo pogum, premišljenost, vztrajnost in čut za red in družabnost. Učenci sčasoma vzljubijo naravo, se v prostih urah radevolje zatekajo k njej in v resnici jim postane druga mati.

Sola bo le takrat v polni meri izpolnila svojo dolžnost, če bo poleg duševne in moralne vzgoje skrbela v enaki meri tudi za telesni razvoj mladine, a ne kakor danes, ko se poslednja stran popolnoma podcenjuje in zanemarija.

Znano je, da je bila v mirnem času potrjenost k vojakom najmanjša pri onih ljudeh, ki so najdalje obiskovali šolski pouk. Razvidno je torej iz tega, v koliki meri škoduje šola razvoju telesa s svojo enostransko vzgojo. Mesece in leta sedi mladina sključena v zatohlih in prašnih sobanah, kjer jo pitajo z razno znanostjo. Vsa pozornost vzgoje je obrnjena le na dušo, a na telo so popolnoma pozabili.

Ako hočemo imeti duševno razvit in telesno krepak narod, je skrajni čas, da pričnemo z reformo telesne vzgoje mladine.

Pojdimo se v tem oziru učiti k Angležem, Američanom, Švedom in Dancom!

K ureditvi učiteljskih plač.

Dasi znači naredba o začasni ureditvi služb. prejemkov ljudskošolskega učitelstva napredek in uspeh, mi vendar ne ugaja na njej sledeče:

Označba V. — I. čin. razr. namesto XI. — VII. kaže, da nismo in tudi ne maramo in ne nameravamo biti glede plač enaki drž. uradnikom XI. — VII. čin. razr. Za nas se je naredil poseben status. Čemu to! Drž. uradniki delujejo na to, da do sežejo boljše službene prejemke. Smo že za njimi in bomo vedno za njimi. Kaj smo torej dosegli? — Da bomo to, kar prej Srednješolsko učitelstvo in tudi vadniški učitelji hočejo primeren priboljšek in pribavek, kar je gotovo prav, a ljudskošolsko učitelstvo bi se naj uvrstilo v čin drž. uradnikov in s tem bi se njih službeni prejemki istočasno s prejemki drž. uradnikov sami ob sebi uravnali. Tako pa tega ne bo. Drž. uradniki se deloma opirajo na našo regulacijo plač ter zahtevajo več. S tem se daje davkoplačevalcem, samo prilika gobeždati: letos smo uredili plače učiteljem — drugo leto pa jih bomo zopet uradništvu.

Druga majhna hiba tiči v sestavku, ki govori o nagradi začasnim strokovnim učiteljem z meščanskošolskim izpitom. Ako se imenuje ljudskošolski učitelj za začasnega strokovnega učitelja, dobi nagrade 600 K, ako pa začasen strokovni učitelj brez meščanskošolskega izpita naredi izpit za meščanske šole, se pa pomakne takoj v primeren čin. razred (§ 3. znači namesto V. razr. IV. razred.) V tem tiči nesoglasje.

Kar je pa glavno: nikjer se pa ne govori o uradnem stanovanju šol. voditelja, oziroma nadučitelja.

* To vedo na vladi! Naš načrt se ni tako glasil. Sicer je pa ta naredba le začasna. Po našem zakonskem načrtu, ki smo ga priložili zadnji številki, je to vprašanje drugače urejeno. Uredn.

Ne samo, da ni natanko določeno, kako bodi uradno stanovanje, oziroma koliko gre šol. voditelju v denarni vsoti, ako stanovanja nima, je misliti, da šol. vodja nima več pravice do prostega stanovanja.*

Ne vem sicer, zakaj ni v uredbi o tem postavke, a zdi se mi vsekakor, da je zadeva stanovanja šol. voditelja sršenovo gnezdo, v katero ne upa nihče drezati.

Dobro bi bilo, da se izkuša pri definitivni ureditvi službenih prejemkov učitelstva to popraviti.

F. S.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

S četrte vodstvene seje Zaveze (dne 30. januarja 1919).

1. Glasom spomenice Narodni vladi SHS je nominirala za Štajersko Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem ljudskošolske učitelje, ki pridejo za prihodnjo dobo v poštev za okrajne šolske nadzornike. To tabelo, ki vsebuje 8 nadzorovalnih okrajev in istotoliko nadzornikov, je predložila Zaveza poverjeništvu za uk in bogočastje v sprejetje. Poverjenik dr. Verstovšek se ni oziral na to vlogo, ampak vsa okrajna šolska nadzorniška mesta je za bivše slovensko Štajersko kratkotalo razpisal. Izgovarjal se je, da bi drugače ne mogel prevzeti tozadevne odgovornosti; obljubil pa je, da se bo pri imenovanju ravnal po predlogu Zaveze. Ker je bilo treba nujno imenovati na Štajerskem že enega okrajnega šolskega nadzornika, je bil imenovan v dotičnem okraju za nadzornikom mož, predlagan po štajerski učiteljski Zvezi. Ker so sedaj proti volji organizovanega učitelstva, in štajerske deželne organizacije še posebe, ta mesta razpisana, a Zveza vztraja pri svojem predlogu, so se pozvali po vodstvu Zaveze vsi ostali predlaganci, da vložijo prošnje za okrajna šolska nadzorniška mesta na višji šolski svet v Ljubljani. Ta razpis pa je dal tudi povod, da je vprašal Zavezin predsednik na prvi seji višjega šolskega sveta, zakaj so se razpisala nadzorniška mesta, dasi to doslej nikjer ni bilo v navadi, in kdo naj kvalificira te kompetente. Pojasni se tudi, da so bile vzrok tega razpisa neke obžalovanja vredne spletke, ki so se pojavile iz vrst neorganizovanega štajerskega učitelstva. Štajerska deželna učiteljska Zveza je na novo nominirala nekega kandidata za okrajnega šolskega nadzornika, kar se je sporočilo potom Zaveze poverjeništvu za uk in bogočastje. — Razpis nadzorniških mest je provzročil med učitelstvom mnogo razburjenja, ker je vse zavedno učitelstvo proti razpisom. Organizovano učitelstvo vztraja pri svojih predlogih, zato pozivlja višji šolski svet, da mu dá pravico samoodločevanja. Sklene se, da odpošlje Zaveza na poverjeništvu za uk in bogočastje dopis, v katerem zahteva, da sestavimo učiteljske organizacije kompetentno tabelo kandidatov za okrajna šolska nadzorniška mesta, višji šolski svet pa je v svojem ternopredlogu vezan na prve tri, ki so na kompetenčni tabeli. Tako se izognemo korupciji in protekciji, da ne pridejo na odgovorna mesta ljudje, ki jim je samo za čast in ne za stvar. — Prebere se dopis učiteljskega društva za kranjski šolski okraj, ki je bil poslan višjemu šolskemu svetu in Narodni vladi SHS v Ljubljani glede okrajnega šolskega nadzornika za ta okraj.

2. Zaveza je dobila poziv, da naj nominira dva učitelja, ki naj bi se volila od občinskega sveta ljubljanskega kot zastopnik, oziroma namestnik staršev v višji šolski svet, ker je napredno učitelstvo v tej korporaciji pičlo zastopano. Zaveza je določila za člana tovariša J. Dimnika, za namestnika pa tovariša A. Likozarja, ker sta oba že dolgo vrsto let tudi občinska svetnika. Imenovana kandidata sta bila dne 14. januarja t. l. izvoljena.

3. Najmerodajnejše osebe so poudarjale, da komaj sprejeta regulacija učiteljskih plač še ne velja definitivno, ker je dvomljivo, da bi sklep Narodne vlade v Ljubljani potrdila centralna vlada v Beogradu, kamor se je moral poslati v odobrenje. Da je učitelstvo v tem vprašanju popolnoma na jasnem, je prosila Zaveza ministra dr. Kramerja, da se nujno in z vsemi silami zavzame za naš tako težko preizkušeni stan, zakaj če ta sklep v Beogradu zavržejo, bi to naravnost katastrofalno vplivalo na naše učitelstvo. Istočasno se ga je informiralo: a) da je prejelo učitelstvo drugod za lani in letos nabavni prispevek, ki so ga deležni državni uradniki, b) da je slovensko organizovano učitelstvo za centralizacijo šolstva, c) da je načrt za novi šolski zakon tudi od naše strani že pripravljen, č) da zbiramo deputacijo, ki jo pošljemo v Bel-

grad do ministra prosvete, ki ga je treba o naših razmerah vsestransko informirati. — Minister dr. Kramer je brzojavno sporočil, da je o predmetni zadevi govoril z ministrom prosvete, ki se z njim popolnoma strinja, da hoče učitelstvo na vsej črti zadovoljiti. Minister prosvete Davidovič osvaja sklep bivše Narodne vlade ter ga bo čimprej predložil v odobrenje ministrskemu svetu. Vzdaroščen je bil nameravane ustanovitve skupne organizacije vsega jugoslovanskega učitelstva. Odposlanci srbskega učitelstva pridejo v kratkem v Ljubljano, da se razgovore s stanovskimi organizacijami o skupnih smotrih. Ministru prosvete naj se odpošlje šolski načrt, in tudi deputacija bo radostno sprejeta. Jugoslovanskemu učitelstvu je dr. Kramer rade volje vedno na razpolago.

4. Član višjega šolskega sveta dr. Skaberne je poklical tovariša Fabinca, Gangla in Jelenca k razgovoru, kakšno plačo naj dobi ono učitelstvo, ki ima že izpit učne usposobljenosti, a še ni definitivno. Določilo se je, da dobiva to učitelstvo, če poučuje, učiteljsko plačo XI. plačilnega razreda, četudi še ni definitivno. Pri tozadevni razpravi se je naročilo Zavezinemu predsedniku, da naj naknadno izposluje pri višjem šolskem svetu, kaj naj se zgodi z onim učitelstvom, ki ima sicer izpit učne usposobljenosti, a ne more dobiti učnega mesta. Pri zadnji regulaciji se je na to pozabilo, vendar se pa lahko zgode slični slučaji zlasti pri učiteljih.

5. Zaveza je prejela od posameznih včlanjenih organizacij, od učiteljskih zborov, pa tudi od posameznikov zahvale za njeno neumorno in uspešno delovanje ob priliki regulacije učiteljskih prejemkov in za potezanje o perečih stanovskih vprašanjih.

6. Državni uradniki dobivajo nabavne prispevke neskrajšano. Teh doklad je bilo deležno od nemškoavstrijske vlade tudi nemško učitelstvo na Štajerskem in Koroškem za leto 1918.; učitelstvo, ki pripada Jugoslaviji, pa jih lani ni dobilo, a tudi letos se zanje ne zmenijo merodajne oblasti, ker baje nismo državni uradniki. Sklene se, da se vložijo prošnja za nabavni prispevek na ministrstvo prosvete v Beograd, prepis te prošnje pa se odpošlje tudi belgrajškemu finančnemu ministrstvu.

7. Protialkoholna zveza »Sveta vojska« v Ljubljani je naprosila Zavezinega predsednika, da bi podal na protialkoholnem taboru v ime Zaveze kratko izjavo za protialkoholno idejo, oziroma da bi pozval učitelstvo svoje organizacije na protialkoholno delo, kar bo storila tudi Slomškova Zveza. Tako izjavo je podal na omenjenem jugoslovanskem taboru, ki se je vršil 19. jan. t. l., Zavezin predsednik, tovariš E. Gangl pa je govoril o temi »Vzgoja naroda.«

8. Pred dnevnim redom I. seje višjega šolskega sveta je prečital Zavezin predsednik kot član te korporacije že znani izjavi upravnega odbora Zaveze jugoslovanskega učitelstva in Slomškove Zveze glede višjih šolskih nadzornikov in glede sestave predsedstva in volitev v višji šolski svet. Na predlog dr. S. Dolarja, zastopnika srednješolskega učitelstva, se je naprosilo poverjeništvu za uk in bogočastje, da uvede proti višjima šolskima nadzornikom dr. J. Bezjaku in dr. M. Opeki informativno postopanje. V to disciplinarno komisijo so bili določeni: dr. S. Dolar, L. Jelenc, dr. Dragotin Lončar, Ign. Nadrah in dr. Fr. Skaberne. Zavezin predsednik v tej zadevi ni stavil predloga, zato ni bilo utemeljevanja in se o tem torej tudi ni glasovalo, ampak podal je samo izjavo.

9. Obe slovenski učiteljski organizaciji sta ustanovili posvetovalen organ Učiteljski Svet, ki pa nima eksekutivnih pravic. Na prvi seji dne 9. jan. t. l. se je konstituiral odbor naslednje: Petrič Ivan, predsednik — Sarkova Albina, podpredsednica — Dragan Anton, tajnik. Na seji Učiteljskega Sveta se bo razpravljalo predvsem o vseh važnih zadevah, ki se tičejo slovenskega učitelstva in šolstva.

10. Poziv, ki je izšel iz Učiteljskega Sveta, da bodi vsaka učiteljica in vsak učitelj organizovan v eni izmed stanovskih organizacij, so ponatisnili vsi naprošeni listi razen dnevnika »Slovenec.«

11. Višji šolski svet je pozval obe učiteljski organizaciji, da nominira vsaka iz svojega članstva po 4 člane, izmed katerih izbere po dva člana, da jih zaposli pri odmeri nove regulacije učiteljskih prejemkov, katerih naj bi bilo učitelstvo čimprej deležno.

12. Zavezin predsednik poroča o korakih, ki so se storili glede regulacije plač vpokojenega učitelstva in glede službenih prejemkov otroških vrtnaric in učiteljic za ženska ročna dela.

13. Višji šolski svet je dovolil, da sme šolska mladina telovaditi v telovadnicah »Orla« in »Sokola« kot ljudskošol-

* Kar kdo že ima, tega mu nihče ne vzame. Uredn.

ski naraščaj. Odbor Slomškove Zveze se ne strinja s tem dovolilom. Zavezino vodstvo stoji na stališču, da je dobro urejena telovadba za šolsko mladino vsestranske važnosti, posebno še, ker šole v pretežni večini ne nudijo primerne telovadnega prostora in telovadnih pripomočkov. Vaditelji telovadnih društev so odgovorni za red v telovadnici, zato naj se neubogljivci kaznujejo ali pa izključijo. Učiteljstvo naj imenuje nadzornike za določene telovadne ure, ki naj se šolskemu vodstvu javijo.

14. Političnim strankam je dovoljeno, da smejo prirejati v šolskih prostorih strankarske prireditve. Vodstvo Zaveze je mnenja, da naj se vrše taki politični shodi samo v onih šolah, kjer je na razpolago telovadnica, šolske sobe pa naj bodo izvzete. Učilnice naj bodo tako otrokom kakor odraslim svet kraj.

15. Slomškova Zveza je izrazila na seji Učiteljskega Sveta željo, da hoče imeti v višjem šolskem svetu svojega zastopnika, ker vanj ni bil izvoljen njen kandidat. Zaveza je bila pozvana, da naj vpliva na tovariša Černeja in Gnusa, da odložita članstvo, kar stori Zaveza tem lažje, ker sta se imenovana svoječasno že odpovedala izvolitvi. Zavezin tajnik opozarja, da je ljudskošolsko učiteljstvo v višjem šolskem svetu nezadostno zastopano. Če ima 300 profesorjev dva člana, moralo bi imeti v njem 3000 učiteljev in učiteljic namaj štiri člane: dva Zaveza, enega Slomškova Zveza in enega Društvo slovenskih učiteljic. To bi bilo vsaj približno pravično. Krivda nikakor ne leži na Zavezi, pač pa tam, kjer se je določil tak volilni ključ. Zavezin predsednik pojasni, da o kakih izpremembi te določbe glede volitve in ključa nečejo na merodajnem mestu ničesar slišati.

16. Učiteljstvo C. M. D. v Trstu se zahvaljuje Zavezinemu predsedniku za znani in že sprejeti predlog, ki ga je stavil na prvi seji višjega šolskega sveta, da prevzame in plačuje Narodna vlada zasebno učiteljstvo, ki službuje na zasebnih Ciril-Methodovih šolah, in stoji tozadevno v dogovor s Ciril-Methodovo družbo. Pooblašča ga, da to učiteljstvo pri vseh tozadevnih pogajanjih zastopa tako pri Družbi, kakor na Narodni vladi SHS v Ljubljani, in mu daje v to svoje polno oblastilo. Doposlani sklepi C. M. učiteljstva in otroških vrtnaric in prošnja slovenskega državnega učiteljstva iz Trsta, da izposluj Zaveza na Narodni vladi nabavni prispevek in eventualne druge poviške, ki jih dovoljuje ista vlada ostalemu državnemu učiteljstvu v SHS, so se odstopili po Zavezinem predsedniku višjemu šolskemu svetu v ugodno rešitev. Takisto je posredoval pri Ciril-Methodovi Družbi, ki je nameravala vsemu nedefinitivnemu družbinemu učiteljstvu odpovedati službe, da ta sklep sistira in da zahteva od Narodne vlade za to potrebno subvencijo.

17. Dopis s Štajerskega, ki se tiče pokojninskega zakona za učiteljice ženskih ročnih del, katere so omožene z uradniki, ki imajo že penzijo, se odstopi referentu dr. Skabernetu. Istemu se odstopi tudi dopis štajerske učiteljske Zveze, ki se zavzema za odpravo krivice, ki se je zgodila pri odmeri draginjskih doklad za udovele učitelje. Ker je postala tozadevna naredba celokupne deželne vlade za Slovenijo že pravomočna, se bo naknadno o tem razpravljalo v ministrstvu prosvete v Belgradu.

18. Poverjeništvu za socialno skrbstvo je pozvalo Zavezino vodstvo, naj imenuje v anketi zoper draginjo 2 člana. Imenovala sta se tovariša Anton Likozar in Fran Gärtner.

19. Meščanska šola v Krškem je poslala Zavezi konferenčni sklep, ki se zavzema za enotno srednjo šolo v nižjih štirih razredih. Višje gimnazije in realke naj bi imele lastna vodstva. Dopis je se priporočilno odstopil predsedniku višjega šolskega sveta.

20. Pedagoško društvo v Krškem nanzanja, da so bile Hočevarjeve ustanove vedno pravočasno razpisane, letos pa je tak razpis izostal. Dopis se odda v vednost na pristojno mesto.

21. Dogaja se, da nekaj Zavezinih članov ne plačuje vse določene članarine. Sklene se, da mora vsak Zavezin član plačevati polno članarino, torej tudi upokojenci. Kdor hoče posamezne Zavezine liste, jih lahko naroči kadarkoli, a tak naročnik ni član Zavezine organizacije.

22. Mnogo je učiteljev in učiteljic, ki hočejo biti člani obeh stanovskih organizacij. Zavezino vodstvo stoji neomajno na stališču, da bodi vsakdo član samo ene organizacije.

23. »Savez hrvatskih učiteljskih društev u Zagrebu« je odgovoril na naš svoječasno mu doposlani dopis glede dobave svinjske masti s Hrvatskega za slovensko učiteljstvo, da bi bil nakup te masti združen z velikimi težkočami. Najprej bi morala dobiti Zaveza od hrvatske vla-

de izvoznico, nato pa bi morala poiskati liferanta, ki bi ji pa v najboljšem slučaju mogel preskrbeti le majhen kvantum masti.

24. Srbsko učiteljstvo, zbrano na stanovskem sestanku v Podgorici, je Zavezino članstvo brzojavno presrčno pozdravilo.

25. Na naše ekspresno pismo, ki je bilo odposlano v Belgrad z zadnje seje upravnega odbora, je prejela Zaveza zahvalo od prestolonaslednika Aleksandra, istočasno pa tudi od šefa dvorne pisarne.

26. V skupni Jugoslaviji moramo imeti enotno urejeno šolstvo, pa tudi enotne stanovske organizacije. Sklene se, da stoji Zaveza takoj v dogovor s srbsko, bosensko-hercegovsko, hrvatsko in dalmatinsko učiteljsko Zvezo glede preosnove teh organizacij. Omenjene organizacije naj se izjavijo, pod katerimi pogoji naj se izvrši ta preosnova: a) ali naj se dosedanje Zveze docela opuste in naj stoji na njih mesta ena sama centralna stanovska organizacija, b) ali naj se obdrže pokrajinske organizacije pod skupno centralno Zvezo. Odposlanci srbskega učiteljstva pridejo v doglednem času v Ljubljano, naša deputacija pa gre v Belgrad in Zagreb. Na teh sestankih naj se v skupnih dogovorih podrobneje razreši to vprašanje.

27. Odsek za preustrojitev našega šolstva je izdelal načrt šolskega zakona. V Letušu se še enkrat vsa tvarina natančno pregleda, nakar izide načrt v »Učiteljskem Tovarišu« in v učiteljskem glasilu srbske Zveze.

28. Izkaze katastra našega šolstva in učiteljstva so odposlala izvršilnemu odboru obeh organizacij vsa šolska vodstva, le z Notranjskega in Primorskega jih iz znanih vzrokov še ni.

29. Koroškemu učiteljskemu društvu za sodni okraj Pliberk se sporoči, da naj smatra celovško učiteljsko društvo za deželno Zvezo, kamor naj javi svoj pristop kot okrajno učiteljsko društvo. Razjasni se mu tudi vprašanje glede stanovskih listov in knjig »Slov. Šolske Maitce«.

30. Načrt šolskega zakona, skupno in smotreno delovanje vsega ljudskošolskega, meščanskošolskega in srednješolskega učiteljstva v tej odločilni dobi, pa skupna deputacija, ki gre k centralni vladi in ministrstvu prosvete v Belgrad, zahtevajo, da se povabi v Učiteljski Svet tudi Društvo slovenskih profesorjev. Takisto naj bodo člani Učiteljskega Sveta vsi predsedniki in tajniki teh organizacij ter vsi od učiteljstva in profesorjev izvoljeni člani višjega šolskega sveta. O tem se obvesti odbor Učiteljskega Sveta, ki naj o tem tudi odloči.

31. Z ozirom na razna vprašanja se sklone, da se lahko zglase za čas neurejenih povojnih razmer učitelji begunci kot člani pri onem učiteljskem društvu, v katerem kraju začasno prebivajo, da redno prejemajo »Učiteljskega Tovariša« in »Potopnika«. Članarina štiri krone, ki je odmerjena učiteljskemu društvu, naj odda pozneje društveni odbor onemu društvu, kjer ima dotičnik službeno mesto.

Društvene vesti.

+ Savinjsko učit. društvo zboruje v četrtek, 13. t. m., ob 2. uri pop. na Gomilskem.

Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje tov. Jakšeta o zgodovini srbskega naroda. 4. Predlogi.

+ Učiteljsko društvo za radovljiski okraj je imelo 27. pret. mes. v šolskem poslopiju na Koroški Beli svoj II. sestanek. Društveni predsednik pozdravi navzoče v primernih besedah ter da besedo tajniku. Slednji poroča, da se je večina članov odzvala pozivu ter plačala članarino o pravem času, le nekaj počasnežev je zaostalo (8 po številu). — Sklene se, da pozove tajnik še enkrat dotične člane, ki dolgujejo članarino, da jo poravnajo do 15. marca t. l. Ako ostane ta poziv brezuspešen, se jih črta iz društva in ustavijo Zavezinih listi. — V nedeljo, t. j. 2. marca, naj učiteljice prireajo protestne shode proti italijanski okupaciji, nabirajo podpise, ki se pošljejo gđc. Wilsonovi, sestavijo primerne resolucije ter naj pošljejo te pole tov. Severjevi v Radovljico.

Postavi se pok. šol. ravnatelju in častnemu članu uč. dr. za rad. okraj Andreju Grčarju v Radovljici nagrobni spomenik. Napravi se okrožnica v sporazumu s predsednikom Slomškove Zveze na vsa šolska vodstva, da naj prispeva vsaka učiteljska oseba rad. okraja vsaj 10 K za spomenik. Pričakuje se, da se bo vsak odzval ter prispeval, da se ohrani možu, ki je deloval dolgo vrsto let na šolskem polju, zaslužen spomin. Vsi prispevki naj se pošljejo na naslov: Fr. Jaklič, učitelj v Radovljici. — Učit. društvo prispeva k spomeniku 100 K, za rezervni zaklad Zaveze pa 50 K.

Sklone se napraviti vlogo na višji šolski svet, naj bi se srbohrvatski tečaj otvo-

rili za učiteljstvo tega okraja med šolskim letom vsak četrtek pop., in sicer na Jesenicah. Lažje bi prišel srbohrvatski učitelj enkrat na teden v naš okraj, kakor pa da bi se učiteljstvo poučevalo med počitnicami v Ljubljani, kar bi bilo neprijetno radi stanovanjskih in življenjskih razmer.

Zaveza se naprosi, naj posreduje na višjem šolskem svetu za odpravo, da ne bodo delili krajini šolski sveti voditeljem 3 dnevne dopuste, ampak višja šolska oblast.

Tovarišu Černeju daje društvo zupnico in ga prosi, naj obdrži svoj mandat, ker ni bil voljen od ljudstva, kakor mu očita zadnji Slov. Učitelj, ampak od ondote učiteljstva.

Prihodnji sestanek se vrši 27. marca t. l. v šol. poslopiju na Jesenicah ob 3. pop. Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključí predsednik zborovanje. — Tajnik.

+ Učiteljsko društvo za novomeški šolski okraj zboruje v četrtek, dne 13. sušca t. l., točno ob pol 2. uri popoldne v novem gimnazijskem poslopiju po tem dnevnem redu:

1. E. Gangl: Naše naloge v prihodnjih dneh.

2. A. Marók: O reformi šolstva.

3. J. Zupančič: Srbohrvatski tečaj za tuokrajno učiteljstvo.

4. Slučajnosti.

Učiteljstvo, ki se udeleži zborovanja, je prosto pouka. — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj ima svoj drugi letošnji občni zbor v nedeljo, dne 16. sušca 1919, ob poldeveti uri dopoldne v šolskem poslopiju v Laškem trgu.

Dnevni red:

1. Zapisnik.

2. Društvene zadeve.

3. Poročilo o delegacijskem zborovanju Zaveze.

4. Tesnopisje in narodna šola — nerano polje. Poroča tovariš J. Pukmeister.

5. Slučajnosti in predlogi.

Pred zborovanjem se vrši pevska vaja, ki se je naj pevke in pevci zanesljivo udeležje. Polnoštevilne udeležbe pa vsekako pričakuje — odbor.

+ Učiteljsko društvo za konjiški okraj zboruje dne 13. marca 1919 ob 11. uri dopoldne v deški šoli v Konjicah po sledečem vzporedju:

1. Nagovor predsednikov.

2. Došli dopisi.

3. Nemščina kot neobvezen predmet v narodni šoli. (Pogovor.)

4. »Zveza« — ali se naj razpusti ali ne?

5. Volitev delegatov za deleg. zborovanje Zveze, ki bo zborovala o Veliki noči.

6. Društvo »Selbsthilfe«. (Izstop?)

7. Predlogi in slučajnosti.

Da se lahko vsi člani udeležje zborovanja, je dal okrajni šolski svet vsem tovarišem in tovarišicam, ki imajo ob četrtkih pouk, ta dan šole prost.

Pričakujemo polnoštevilne udeležbe.

Ferdo Bobič, Fran Golež,

t. č. predsednik, t. č. tajnik.

+ Učiteljski krožek za pliberški okraj. Učiteljstvo pliberškega in velikovškega okraja se je sestalo 19. minulega meseca v Pliberku. Bil je to prvi sestanek slovenskega učiteljstva na svobodnih tleh dose-daj tlačnega Korotana, za učiteljstvo Korotana gotovo jako pomemben dan. Mnogobrojna udeležba je najjasnejši dokaz za to.

Po navduševalnem pozdravnem govoru sklicatelja nadučitelja P. Močnika je predaval šolski vodja Dr. Doberšek o šolskih, gospodarskih in političnih razmerah na Koroškem. Izvajanja so bila z navdušenjem sprejeta in izrekla se je želja, da se objavijo v »Uč. Tovarišu«.

Z ozirom na to, da je ustanovljeno učiteljsko društvo za Koroško, se ustanovitev posebnega učiteljskega društva za velikovski pol. okraj opusti zaenkrat. Ustanovi pa se za prehodno dobo učiteljski krožek za pliberški okraj, h kateremu tudi lahko pristopi učiteljstvo velikovškega okraja. V odbor so bili izvoljeni: P. Močnik — predsednik; D. Doberšek — namestnik; L. Kertova — tajnica.

Na sestanku sta se sprejeli sledeči resoluciji:

I. Koroško učiteljstvo Nemške Avstrije je dobilo meseca prosinca t. l. izplačan nabavni prispevek za leto 1918 v višini četrtnine draginjske doklade tega leta. Slovensko koroško učiteljstvo na ozemlju Koroške, ki je zasedeno od jugoslovanskih čet pa nabavnine ni dobilo, zaradi česar je gmotno napram nemškemu učiteljstvu na slabšem. Tudi učitelji begunci niso dobili nič.

Koroško učiteljstvo, zbrano na sestanku učiteljskega krožka v Pliberku, prosi višji šolski svet, da pripomore učiteljstvu po zaostalega nabavnega prispevka, oziroma da nakaže prizadetemu učiteljstvu predjem v višini te nabavnine.

II. Učitelji in učiteljice, premeščene iz sosednjih dežel na Koroško žive v neugodnih gmotnih razmerah. Selitev jim je povzročila ogromne troške. Zaradi številnega vojaštva so stanovanjske in prehranjevalne razmere skrajno slabe, zaradi vojne stanja službovanje težavno. Mnogi izmed njih so primorani najeti drago privatno stanovanje in se prehraniti v gostilnici, kar zlasti hudo zadene učitelje, ki žive ločeno od svoje rodovine. Le idealni nagibi so jih napotili, da so se potegovali za službo na Koroškem; zato upravičeno pričakujejo, da se jim dovoli taka gmotna pomoč, da ne bodo na slabšem napram drugim stanovskim tovarišem.

Iz teh razlogov prosimo višji šolski svet, da izposluje:

1) da se jim priznajo selilni troški v izmeri kakor državnim uradnikom;

2) da se jim prizna primerna obmejna doklada. (Poštni uradniki (uradnice) n. pr. imajo 10 — 16 K na dan doklade!)

3) da se prizna onim učiteljem, ki morajo živeti ločeno od svoje rodovine, odškodnina v višini, kot jo dobivajo državni uradniki.

Nadalje prosimo višji šolski svet, da nakaže učiteljem (učiteljicam), ki so som dekreta samo prideljeni v službovanje na Koroškem, zakonito doklado za supriranje.

Nazadnje se pritoži veliko število učiteljev in učiteljic, da jim davčni urad v Pliberku ne izplača službenih prejemkov, češ, da nima nobenega nakazila od višjega šolskega sveta. Učiteljstvo pa je bilo od okrajnega komisariata obveščeno, da je plača nakazana.

Ker nekateri učitelji že več mesecev niso dobili plače, je seveda pritožba opravljena.

Soglasno se sprejme tudi predlog, naj višji šolski svet objave, tičoč se šol in učiteljstva, razglasi le v naredbenem listu. Zborovanje se zaključí s tem, da zapoje učiteljstvo »Lepa naša domovina«.

Prihodnji sestanek v sredo, 12. sušca, v Prevaljah.

Kronika.

= Slovensko vseučilišče ja zagotovljeno. Ministrski svet v Belgradu je dovolil 1.400.000 kron za slovensko univerzo v Ljubljani in želi, da se že to jesen prične na univerzi s poukom.

= Slovenski akademiki v Zagrebu za slovensko vseučilišče v Ljubljani. Dne 25. pret. mes. so v Zagrebu zborovali slovenski visokošolci, da zavzamejo stališče glede vprašanja vseučilišča v Ljubljani. Vsi akademiki so po živahni debati o razlogih za ustanovitev univerze v Ljubljani soglasno sprejeli predloženo resolucijo, ki so jo takoj odposlali deželni vladi za Slovenijo in vseučiliški komisija v Ljubljani.

Po dolgoletnih, toda brezuspešnih bojih našega naroda za slovensko vseučilišče v Ljubljani, v žalostni dobi našega suženjstva ni postala takojšnja ustanovitev našega vseučilišča po našem narodnem osvobojenju nič manj potrebna in nič manj utemeljena. Zato izjavlja slovenska akademska omladina brez razlike političkega in svetovnega naziranja, zbrana na polnoštevilnem sestanku v Zagrebu 25. svečna 1919: I. Da je skorajšnja ustanovitev popolnega vseučilišča v Ljubljani murna potreba ne le slovenskega dela našega naroda, ampak tudi skupnih jugoslovanskih kulturnih in narodnih interesov, ker se bo z njega ustanovitvijo ustvarilo novo kulturno žarišče za vsestransko prerojenje našega naroda. II. Zato zahteva akademska omladina, da prično vsi pristojni faktorji takoj s pripravami, da se že z oktobrom 1919 prično predavanja vsaj na juridični filozofski fakulteti. — III. Paralelno naj teko intenzivna pripravljalna dela za otvorenje primerne vseučiliške knjižnice v Ljubljani in naj se skrbi za prenos knjižnega materiala in drugih pripomočkov iz dunajske dvorne knjižnice, dunajskega in graškega vseučilišča in seminarjev. — IV. Vsi domači vseučiliški profesorji in strokovnjaki, raztreseni sedaj po tujih univerzah, naj se pridobe za domače vseučilišče. — V. V izpopolnitev strokovnega znanja in pridobitev širšega potrebnega obzora bo želel in moral marsikateri naš dijak iti v inozemstvo vsaj za nekaj semestrov. Vlada naj ustvari primeren fond za zadostne štipendije tem dijakom, da se bodo lahko nemoteno posvečali na inozemskih univerzah svojemu študiju. — VI. K sklepu pozivlja slovenska akademska omladina vse resnosmisleče naše kulturne delavce, da z združenimi silami podpro to našo pravično zahtevo, za katere udejstvitev se bomo borili z vsemi močmi.

= Učiteljske plače v Nemški Koroški. Dne 21. februarja je koroška deželna zbornica pri posvetovanju, ki je trajalo več ur, sklenila, da ugodi želji učiteljstva po zvišanju plač, katere naj bi odgovarjale plačam državnih uradnikov od XI. do VII. činovnega razreda. Za pred-

log so glasovale vse tri nemške stranke, samo o tem si niso bili na jasnem, kako se naj pokrijejo stroški. Solstvo na Koroškem stane letno 2.000.000 K. Nove plače bi znašale tudi 2.000.000 K. Draginjske doklade bi znašale 1.700.000 K. Za pensioniste in vdove bi dali 950.000 K. Skupni stroški so proračunjeni na 5.795.000 K. Če odračunamo navadne letne stroške v znesku 2.000.000 K, morajo letno pokriti novih 3.795.000 K.

= **Univerza za časnike.** Parlamentarna korespondenca javlja, da se bo osnovala na dunajski univerzi katedra za časnike.

= **Tujerodni profesorji ostanejo na avstrijskih vseučiliščih.** Kakor doznava korespondenca »Globe« iz akademskega vira, je odredba učne oblasti v Nemški Avstriji omogočila, da ostanejo tujerodni vseučiliški profesorji na svojih mestih.

= **Čehi za slovenske slušatelje na nemških visokih šolah.** Čehoslovaški tiskovni urad javlja iz Prage: Ministrstvo za šolstvo in narodno prosveto je pozvalo vse visoke šole v republik, naj naznajo, koliko slušateljev, profesorjev in drugih učnih oseb, ki niso pristojni v kako občini v Čehoslovaški republik, je vpisanih na teh šolah. Ta popis bo ministrstvo porabilo kot podlago za protiodredbe, ker Nemška Avstrija izziva slovenske slušatelje in profesorje in napram nenemškimi profesorjem in slušateljem zavzema jako neugodno stališče.

= **Vrhovni zdravstveni svet in Slovenci.** Iz Belgrada poročajo: Ministrski svet je sklenil ustanoviti vrhovni zdravstveni svet, v katerem bodo zastopani tudi štirje Slovenci. Istotako se bo ustanovil tudi stalni zdravstveni svet za infekcijske bolezni.

= **Ustanovitev narodne galerije in muzeja v Parizu.** Iz Pariza javljajo: Zbornica je odobrila načrt za sezidavo narodne galerije in muzeja na prostoru 4500 kvadratnih metrov. V tej galeriji bodo razstavljene slike 1.040.000 francoskih, med vojno padlih vojakov, sohe generalov, politikov, velike zgodovinske slike iz vojne, vojni muzej itd., vsi predmeti, nanašajoči se na umulo svetovno vojno.

= **Francoski dijaki** so poslali k regentu Aleksandru v Parizu odposlanstvo, ki je izrazilo simpatije vse francoske učeče se mladine za kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Polemika.

Tečaj za srbohrvaščino.

Na moj tozadevni članek, v katerem sem stavil vprašanje zaradi omenjenega počitniškega tečaja za učitelje, službojoče na deželi, predlaga nekdo, da združimo teorijo s prakso, namreč — potovanje po Srbiji.

Temu predlogu se popolnoma pridružujem, uvažujoč tudi duševne užitke, ki se nam nudijo pri tem. Dvomim samo, da bo tako potovanje ob današnjih razmerah že letos mogoče. Železnice v Srbiji še niso urejene in bi bile težkoče glede stanovanja in hrane morda še večje.

Eno pa se mi zdi vredno pripomniti. Mislim, da ni nobenemu Slovencu neobhodno potrebno učiti se srbohrvaščine ravno v Srbiji. To se zgodi lahko doma. Potovanje pa bo veliko uspešneje ter bomo imeli od njega več užitkov, ako neseemo srbohrvaščino že s seboj. In kako vse drugače bo, če pridemo v Srbijo, da si jo ogledamo in spoznavamo narod, kot pa če smo se prišli učiti srbohrvaščine. Nikakor nočem trditi, da zaradi tega še ni pravega časa za tako potovanje. Le ako bi letos še ne bilo mogoče, naj bo vsaj tečaj, pa če ne v Ljubljani, potem še bolje v Zagrebu.

Predlagatelj omenjenega potovanja v Srbijo ni za tak tečaj v Ljubljani tudi zaradi njenih slabih aprovizacijskih razmer ter predlaga, da pojdimo stradati rajši v Srbijo. Kje je prijetneje stradati — v Ljubljani ali v Srbiji — prepuščam, da se vsak odloči po svoji razsodbi in lastnem okusu. Jaz na pr. ne bi hotel stradati ne v Ljubljani, ne v Srbiji — in vem, da mi tega bratje Srbi ne zamerijo. — k

Iz Jugoslavije.

— **Novi službeni prejemki.** Višji šolski svet začne z nakazili novih plač v ponedeljek, dne 10. t. m. Nakazila veljajo od 1. januarja t. l. dalje.

— **Tovarišem abiturientom iz leta 1909!** Letos bo 10 let, odkar smo dali slovo ljubljanskemu učiteljski. Usoda nam je bila še dosti mila. Treh pa pogrešamo: Cvetka Trafenika, Ivana Ličarja in Janka Muho. Zadnja dva nam je iztrgala vojna iz naše srede. Nameram prirediti v počitnicah kratko potovanje po Srbiji (Mačvi), kar ne bo stalo dosti. Kdor se hoče pridružiti, naj sporoči

svoj naslov. Enako naj pošljejo svoje naslove vsi tovariši z nasvetom glede letošnje desetletnice! — Tovariški pozdrav! Božo Račič, Ljubljana, Prule.

— **Uradni izpis iz zapisnika II. redne seje višjega šolskega sveta:** Na II. redni seji višjega šolskega sveta dne 27. svečna 1919 je uvodno prečital učitelj Luka Jelenc protest proti nekulturnim nakanam laškega imperializma in nemškega šovinizma ter izjavo, da ne prepustimo svojega šolstva uničujoči poplavi tujinstva. Obenem se izreka priznanje in simpatija slovenskemu učiteljstvu, ki zvesto in odločno brani našo narodno kulturo ter se ne uklanja nobenemu nasilju na zasedenem ozemlju. Izjava se predloži poverjeništvu za uk in bogočastje s prošnjo, da jo pošlje na pristojna mesta. — Poročalo se je o rehabilitaciji in nakazanju službenih prejemkov svoječasno politiško preganjanim, suspendiranim in odpuščenim učiteljem. Goriškemu učiteljstvu tostran demarkacijske črte se je že izplačal v treh mesecih znesek okroglih 130.000 K kot podpora na račun službenih prejemkov. — Sprejeti so se predlogi glede izpopolnitve mnogih stalnih učnih mest na srednjih šolah, glede raznih imenovanj, dalje glede strokovnih nadzornikov za risanje in tečajev. — Oddala so se stalna učna mesta v Cirkovcih, na okoliški šoli v Ptuj in Reki pri Mariboru. — Za slovenske šole na Koroškem se je sklenilo do končne splošne ureditve učnega načrta obrzati določila starega učnega načrta, le da veljajo določila o nemščini za slovenščino. Uredilo se je dokončno vprašanje prešolanja zaselij Smreče in Podpešek v šolski okraj Podlipa. — Antonu Pavšiču, nadučitelju v Kostanjevici, in Stefančiču Avgustu, učitelju v Kamniku, se dovoljuje bolezenski dopust do konca tekočega šolskega leta. — Za pomožnega učitelja v Sinjem vrhu se imenuje župnik Alojzij Jerič za dobo potrebe.

— **Preklic.** Višji šolski svet v Ljubljani je preklical odslovitve začasne učiteljice Marije Jagrove iz šolske službe.

— **Umrla je tovarišica Marica Dovanova,** učiteljica v Zagorju na Krasu, ki se ni mogla veseliti Jugoslavije v svobodi. Na zasedenem ozemlju je ugasnilo njeno plemeniti dejanj tako bogato življenje. Kolikokrat smo srečali vrlo kolegino na zborovanjih Zaveze in na vseh priredbah naših organizacij! Bila je zvesta narodu, stanu in šoli do zadnjega diha. Njenega pogreba se je udeležilo učiteljstvo postojnskega okraja, tudi italijanski oficirji so jo spremili na zadnji poti. Bodi blag in trajen spomin značajni in zvesti tovarišici!

— **V uvaževanje!** Gospod prof. Franjo Vajda, ravnatelj gimnazije v Ptuj, nam je poslal dopis, ki iz njega posnemamo: Naj se skoro preneha z začasnimi nameščenjem brez razpisov, ker bi v teh slučajih lahko kdo očital protekcijo, ker tako pride marsikdo brez svoje volje na kako mesto in se potem ne čuti sigurnega v svoji poziciji. Ako se zve, da je kdo predlagan na neko mesto, se takoj oglašijo drugi, češ, ta ni zanesljiv. Tako nastajajo nečedne afere, dostikrat brez stvarne podlage. Če zahtevaš natančnih podatkov, pa jih od nikogar ne dobiš. Na nemških šolah v Mariboru, Celju itd. bi zadostovalo, če se po razpisu nastavijo zanesljivi narodni učitelji kot vodje, nepronsirani nemški učitelji in učiteljice pa bi lahko ostali, ker nam itak primanjkuje učiteljev. Ni prav, da damo najboljši slovenske moči nemški deci, naše slovenske šole pa so brez učiteljstva. — Te vrstice je prof. Vajdi diktirala deloma časniška polemika, še bolj pa njegova izkušnja, ki si jo je pridobil kot član mestnega šolskega sveta.

— **Narodni svet za Mežiško dolino v Prevaljah** je poslal poverjeništvu za uk in bogočastje vlogo za izplačanje službenih prejemkov 4 učnim osebam in seznam onih učencev, ki se brez zakonitega razloga branijo obiskovati ljudske šole. Vloga zahteva, da učitelja Bregant in Mlačnik ter učiteljici Pavla Bregantova in Julija Zorkova za dobo, kolikor časa poučujejo na omenjeni šoli, potom davkarje v Pliberku prejemo z eventualnimi zastanki svoje plače. Učiteljstvo se bori z velikimi težkočami. Splošna draginja, selilni troški, pomanjkanje stanovanj — že to so neznosna bremena. Vrhutega pa dva meseca brez plače! Čudno bi izgledalo, da bi nanovo došlo učiteljstvo moralo iskati osebnega kredita ali celo delati dolgove. Notorično pa je, da učiteljstvo v teh dragih časih ne razpolaga s kapitalom in da je vsakdanje preživljenje zavisno edino le od plače, ki do sedaj itak ni bila velika. Tako dolga zamuda v izplačilu željno pričakovane plače ustvarja splošno nezadovoljnost, nered v vsakdanjih preživljajskih potrebah in more slabo vplivati na ugled učiteljskega stanu. Pri zadete učne osebe hodijo zaman povpraševati na davkarjo v Pliberk. Tam jih odpravijo z opazko, da nimajo še nikakega tozadevnega nakazila. — Iz seznama je

razvidno, da se enajst učencev, oziroma učenk brani obiskovati šolo. Njih starši jih v tem podpirajo ter zabavljajo čez slovensko učiteljstvo. Solskemu vodstvu je treba primernih navodil, da more zakonitim potom ukreniti potrebne korake, da bodo ti šoloobvezni otroci primorani obiskovati ljudske šole. — Poprej je bilo tukaj 484 šoloobveznih učencev — med temi le 30 Nemcev in 2 Italijana — pa so vsi brez izjeme morali obiskovati tukajšnje šole, kjer je bilo nastavljenih 10 nemških učnih oseb, ki so nemško poučevale; sedaj pa hočejo starši enajsterih učencev, ki mrzijo slovenščino, hoditi svoja nezakonita pota. Ti starši delujejo proti slovenskemu šolstvu ter puste otroke deloma privatno poučevati od odstavljenih nemških učiteljev. Tako postopanje slabo vpliva na druge učence, ki bi se sicer pridno učili, ko bi jih take izjeme ne motile. — Vsem tem nedostatkem je treba nujno odpraviti!

— **Važnost sadjarstva.** Sadjarstvo je skoro edina kmetijska panoga, ki se z njo narodni učitelj lahko prav intenzivno peča, in sicer ne samo teoretično, ampak tudi praktično. Poleg gmotnih koristi mu nudi gojitev sadjarstva najidealnejše razvedrilo po trudopolnem šolskem delu. Največjo korist od učiteljevega sadjarstva ima pa splošnost. Kakšne uspehe doseže v tem oziru učitelj, ki se z ljubeznijo in pravim umevanjem posveti tej stroki, o tem imamo dovolj zgledov. Lahko trdimo, da sta bila učitelj in duhovnik ob svojem času skoro edina pospeševalca naprednega sadjarstva med našim narodom, zlasti kar se tiče zainteresiranja in podrobnega dela. Zalibog, da je to delovanje v novejši dobi precej odnehalo. Zasluslana gmotna mizerija, ki je v njej živel učiteljstvo v minulih dveh, treh desetletjih, je kakor strupena rosa zamorila v njem vsako veselje do takega izvečne idealnega dela. Kdor se bori s smrtjo, se ne bo navduševal za ideale. — Toda minulo je. Učiteljskemu stanu je napočila zora boljnih časov. Na dejati se je opravičeno, da se bo odslej jel živje zanimati za sadjarstvo vsak učitelj, ki živi in deluje med narodom in za narod ter bo nadaljeval delo svojih prednikov. Za Jugoslavijo je sadjarstvo še posebno velike važnosti. Ono hrani v sebi ogromne zaklade. Dvigali jih bomo v vedno večji množini, ako bo poprijelo zopet naše učiteljstvo ter z besedo in zgledom zbuja zanimanje in širilo potrebno znanje o naprednem sadjarstvu. — V to svrhu toplo priporočamo vsem slovenskim učiteljem strokovni list »Slov. Sadjar«, ki je nastopil letos že svoj 7. letnik in ki si neumorno prizadeva, da bi zanesel smisel in zanimanje za umno sadjarstvo v slednjo slovensko vas. — Vsaka šola v Sloveniji naj bi imela vse letnike »Slov. Sadjarja«, in sicer po en izvod v učiteljski, po več izvodov pa v šolarski knjižnici. Prav tako bi bilo želeli, da se ob ugodnih prilikah priporoči v naročbo učencem višjih razredov vsakdanje in onim ponavljalne šole. Marsikak učenec bi list naročil, ko bi ga poznal.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XII. izkaz.

Po 50 K: Menguš Rihard in Hermina — Podzemelj. Po 20 K: Sadar Vendelin — Ljubljana. Po 12 K: Roza in Ludovik Pirkevič — Svibno. Po 10 K: Bernot Josip, A. Jakova — Vel. Podlog; Jaklič Joško — Dolenja vas pri Ribnici; Poljšak Lojze — Kanal pri Gorici, sedaj v Žalcu; Zoika Škoflančeva, Mara Lobetova — Podzemelj; Vrežec Janko, Franjica Pogačnikova — Ribno pri Bledu; Ana Bantanova, Zagorc Fran — Bela cerkev, Dolenjsko; Iva Mesčeva — Črneča vas pri Kostanjevici; Dequal Ciril — Ambrus, pošta Zagradec;

Avgusta Kolnikova — Radeče pri Zidarem mostu; Tratar Josip — Ljubljana; Gizela Sedlakova — Senturška gora, pošta Cerklje; Fanika Barbičeva-Cerovova — Sv. Križ pri Kostanjevici; Benedičič Ivan, Marija Benedičičeva — Škocijan pri Mokronogu; Marica Benedičičeva — Smarjeta na Dolenjskem; Perko Lovro, Gostič Florijan, Mimi Rusova — Poljane nad Skofjo Loko; Marija Claricijeva — Novo mesto; Milena Kavčičeva, Minka Krajgerjeva — Mirna peč; Vidmar Antona — Catež; Albina Ahačičeva — Trebnje; Kavčič Fran — D. M. v Polju; Repovž Friderik, Skulj Fran — Ljubljana; Kozjak Fran, Ivana Simončičeva — Toplice pri Zagorju. Po 8 K: Pelko Matija, Fani Jankovičeva — Toplice pri Zagorju. Po 6 K: Engelman Kristijan — Ljubljana; Josipina Ahačičeva — Dragatuš; Leopoldina Sircleja, Ivana Groharjeva — Toplice pri Zagorju. Po 5 K: Mešiček Josip, Pišl Ivo, Drnovšek Franc, Hladnik Josip, Anka Mešičkova, Vilma Vertovškova, Sabina Megličeva, Justina Pustova, Pavla Drnovškova — Sevnica; Šerbak Ivan, Franica Podlesnikova — Dobje pri Planini; Semr Ivan — Lesce; Ela Hladnikova — Mirna peč; Helena Franketova — Brezje, pošta Dobrova pri Ljubljani; Korošec Jos. — Boh. Bela; Jakše Ivan, Bebica Jakšetova — Vransko. Po 4 K: Rudolfina Simončičeva — Toplice pri Zagorju; Minka Kobalova — Ljubljana (darovala za ogledovalne učit. tiskarne). — Današnji izkaz 535 kron. Prej. izkazanih 2945 K. Skupaj 3480 kron.

Ivan Petrič, Ljubljana-Sp. Šiška.

Listnica uredništva.

D. H. v St. T. pri K.: Opravičeno! Porabimo prihodnjic!

Jugoslavija 5: Prej se moramo informirati, potem Vam odgovorimo.

Sp. A. v P., Enako!

Več gradiva smo morali zaradi tesnega prostora odložiti do prihodnje številke.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 28. februarja 1919 K 35.238-14.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/20. do 1/26. ure popoldne.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta«

v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

bo pričeni s 1. marcem 1919 obrestovala

hranilne vloge po 2%.

Naročajte in širite brošuro:

Načrt preustrojitve šolstva in narodne vzgoje

Sestavil odsek Zaveze jugoslovskega učiteljstva za preustrojitev šolstva

Cena 2 K.

Naročila sprejema: Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA, Ljubljana, Prešernova ulica št. 3,

je imela vlog koncem leta 1918 K 80.000.000- rezervnega zaklada „ 2.500.000-

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima uvedene lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatnemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.